

Klima a chudoba - dopady na rozvojový svět

Globální změna klimatu – fakta a fikce

Liberec, 15. června 2010

Jan Doležal, Glopolis
dolezal@glopolis.org

- $\frac{1}{4}$ populace v rozvojových zemích žije s 1,25 USD na den
- 1 miliarda lidí bez přístupu k nezávadné pitné vodě
- 1,6 miliardy lidí bez přístupu k elektrické energii
- 3 miliardy lidí žijí v nevyhovujících hygienických podmínkách
- $\frac{1}{4}$ dětí v rozvojových zemích trpí podvýživou

(World Development Report 2010)

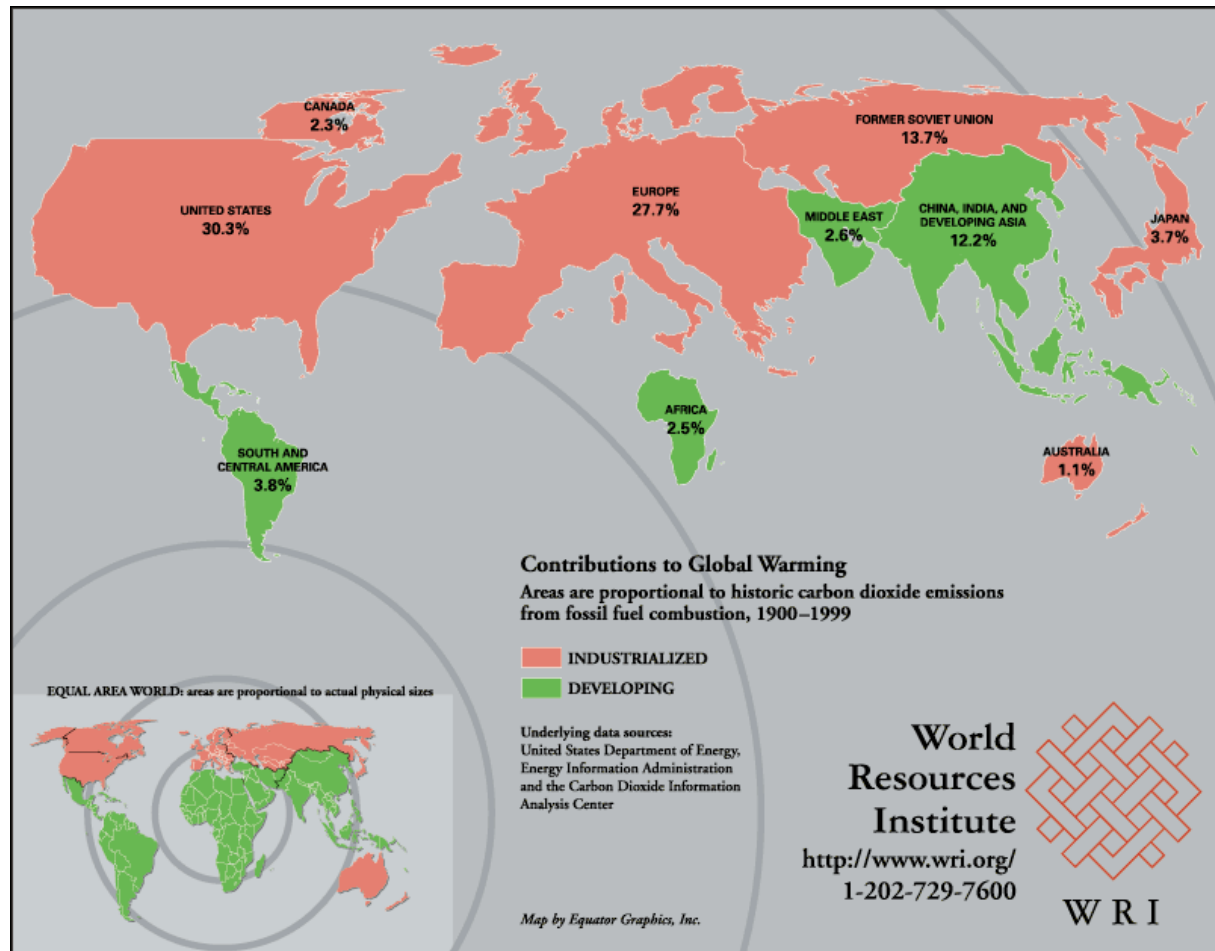
- Jedna z největších výzev 21. století
- Další stresový faktor, který spouští a prohlubuje již existující problémy
- Důsledky mohou zvrátit úspěchy v boji s chudobou z posledních 50 let

- Chudoba (přístup k půdě, financím, informacím, zdravotnické péči, úroveň mobility a vzdělání), nejvýznamnější faktor, který ovlivňuje zranitelnost vůči změnám klimatu a znesnadňuje adaptaci
- Negativní důsledky lze pozorovat již v současnosti, 300 000 obětí každý rok, 325 milionů přímo ovlivňují, ekonomické ztráty činí 125 miliard USD ročně, 4 miliardy zranitelných lidí, 500 000 významně ohroženo (Human Impact Report 2009)

- Důsledky změn klimatu pocítí zejména obyvatelé rozvojových zemí (9/10 zátěže ponesou chudé země)
- 50 nejméně rozvinutých zemí přispělo k současným koncentracím CO₂ v atmosféře 1%
- Zvláště zranitelné skupiny: ženy, děti, staří lidé, původní obyvatelé

Asymetrické dopady

- Obyvatelé dotčených geografických oblastí (delt asijských říčních systémů, sub-Saharská Afrika, Andy) a pásem (tropy a subtropy) s nejsilnějšími negativními dopady
- Větší bezprostřední závislost na přírodních zdrojích citlivých na měnící se klima (zemědělství, rybolov, lesnictví)
- Nedostatečné kapacity na účinné přizpůsobení (instituce a infrastruktura, investice a technologie)
- Klimatické změny zhoršují mnoho existujících problémů (zdravotní, ekologické, zemědělské, ekonomické aj.)

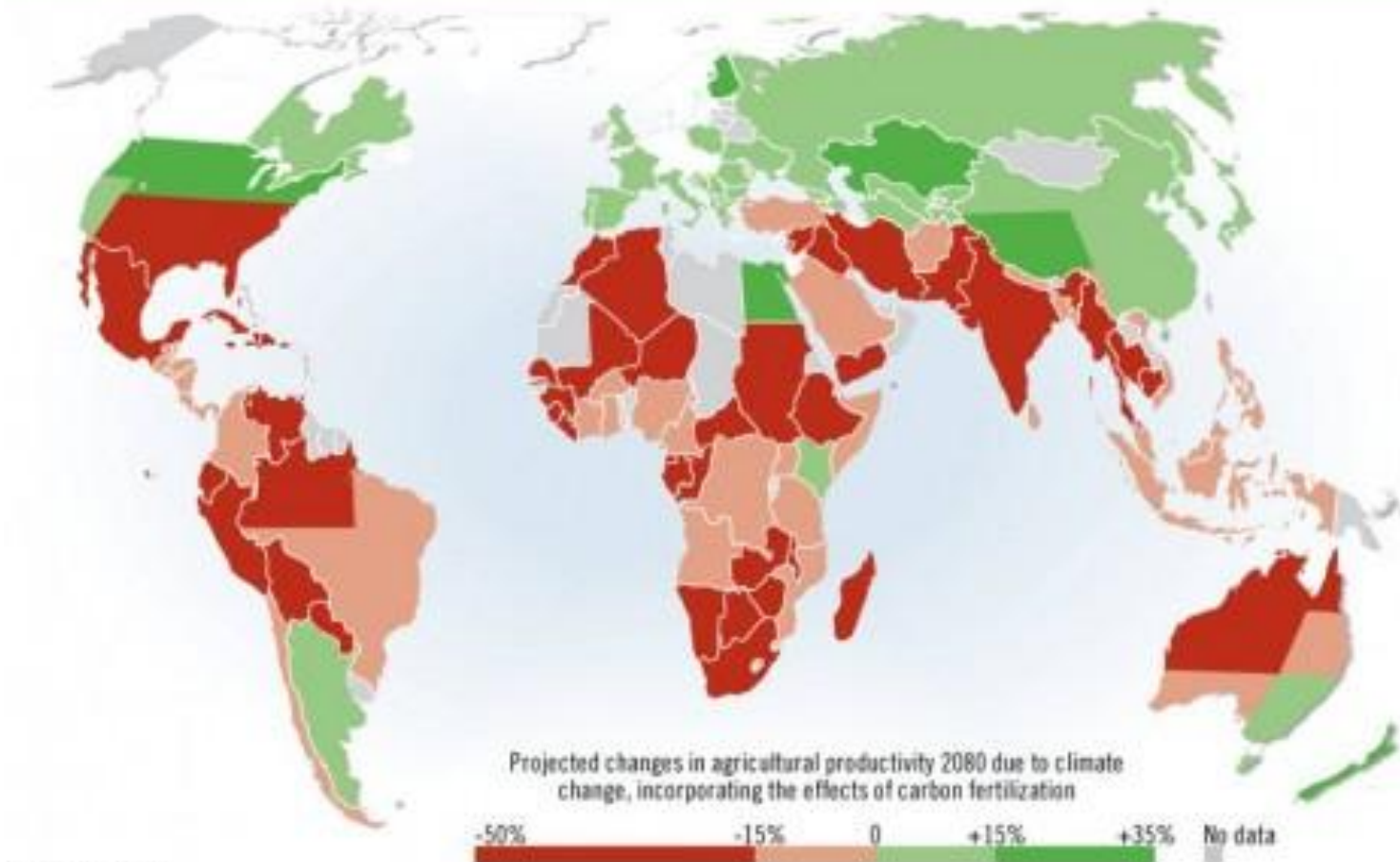
Jak hodnotit dopady v chudých zemích?

- Vliv konkrétních jevů spojených se změnou klimatu (růst teplot, tání vysokohorských ledovců, vzestup hladiny světových oceánů, změny v distribuci srážek, častější extrémní meteorologické jevy, změny v rozšíření přenašečů chorob)
- Regionální specifika (subsaharská Afrika, severní Afrika, jihovýchodní Asie, apod.)
- Důsledky pro jednotlivé sektory ekonomiky a oblasti lidské činnosti (zemědělství, průmysl, služby)
- Zranitelné skupiny obyvatel (ženy, děti, staří lidé, původní obyvatelé, uprchlíci)

- Významné riziko měnícího se podnebí, obzvláště v některých oblastech velké potíže s potravinovou bezpečností již v současnosti
- V současnosti 1,02 miliardy lidí nemá dostatek potravin, odhad IPCC hovoří o 740 – 1,3 miliardách lidí do roku 2080 (nezahrnuje všechna rizika, ale ani příležitosti)
- Změny výnosů ze zemědělství, rybolovu (nepředvídatelnost, změny ročních období, distribuce srážek, ztráty úrody, úhyn dobytka, ztráta znalostí, nemožnost pěstovat tradiční plodiny) a důsledky pro chod společností (migrace, konflikty)

Změny podnebí znamenají hlad

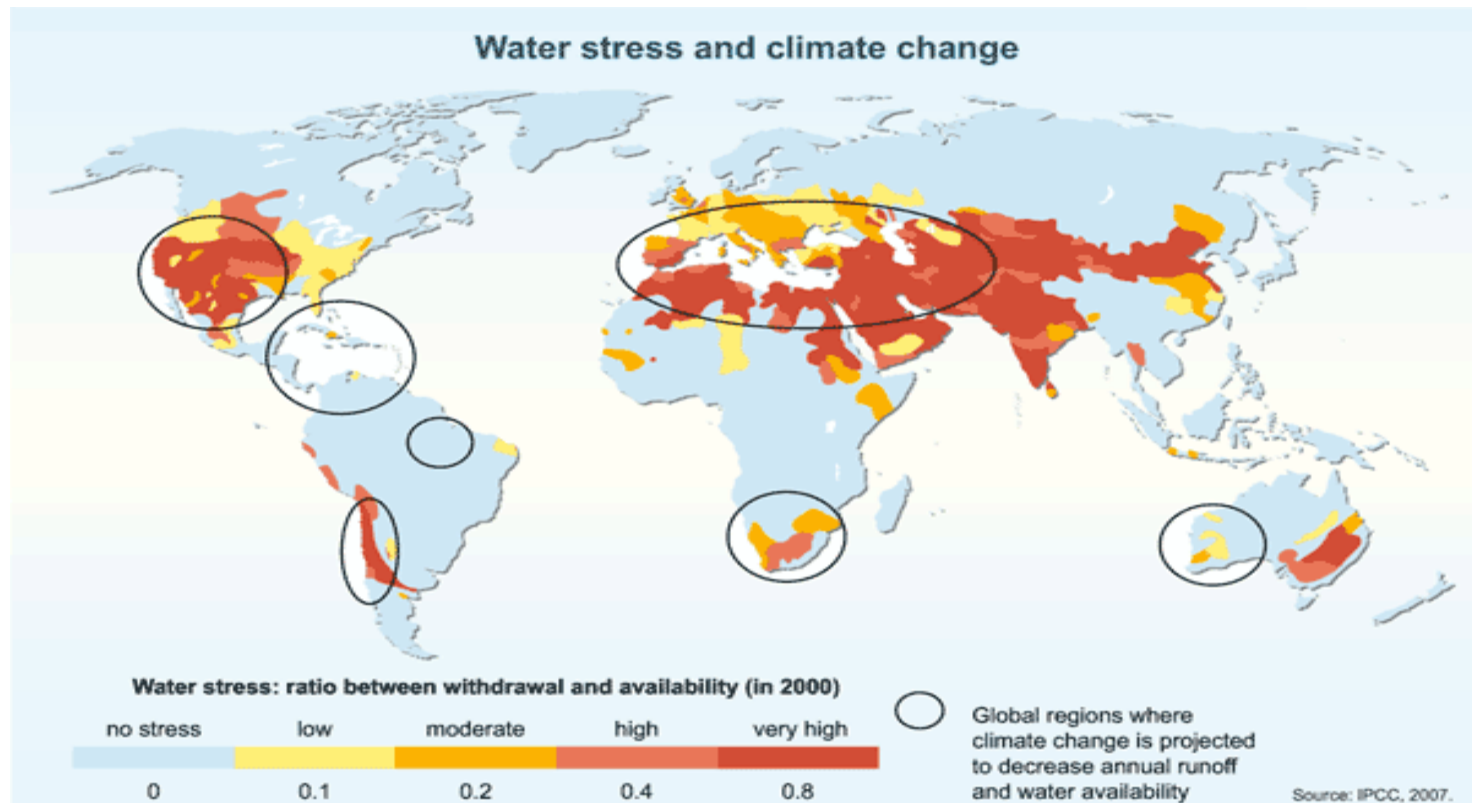
PROJECTED CHANGES IN AGRICULTURE IN 2080 DUE TO CLIMATE CHANGE

Source: Clive 2007

...nedostatek vodních zdrojů

- Negativní důsledky pro zemědělství, průmysl, lidské zdraví, stabilitu celých regionů

...důsledky pro lidské zdraví

- Hlad, dehydratace, úrazy, vlny veder
- Nevyhovující hygienické podmínky, průjmová onemocnění, cholera
- Šíření tropických chorob (malárie, horečka dengue, meningitida)
- Psychické důsledky katastrof, ekonomické nejistoty, nuceného odchodu z domova
- Zátěž pro zdravotnické systémy

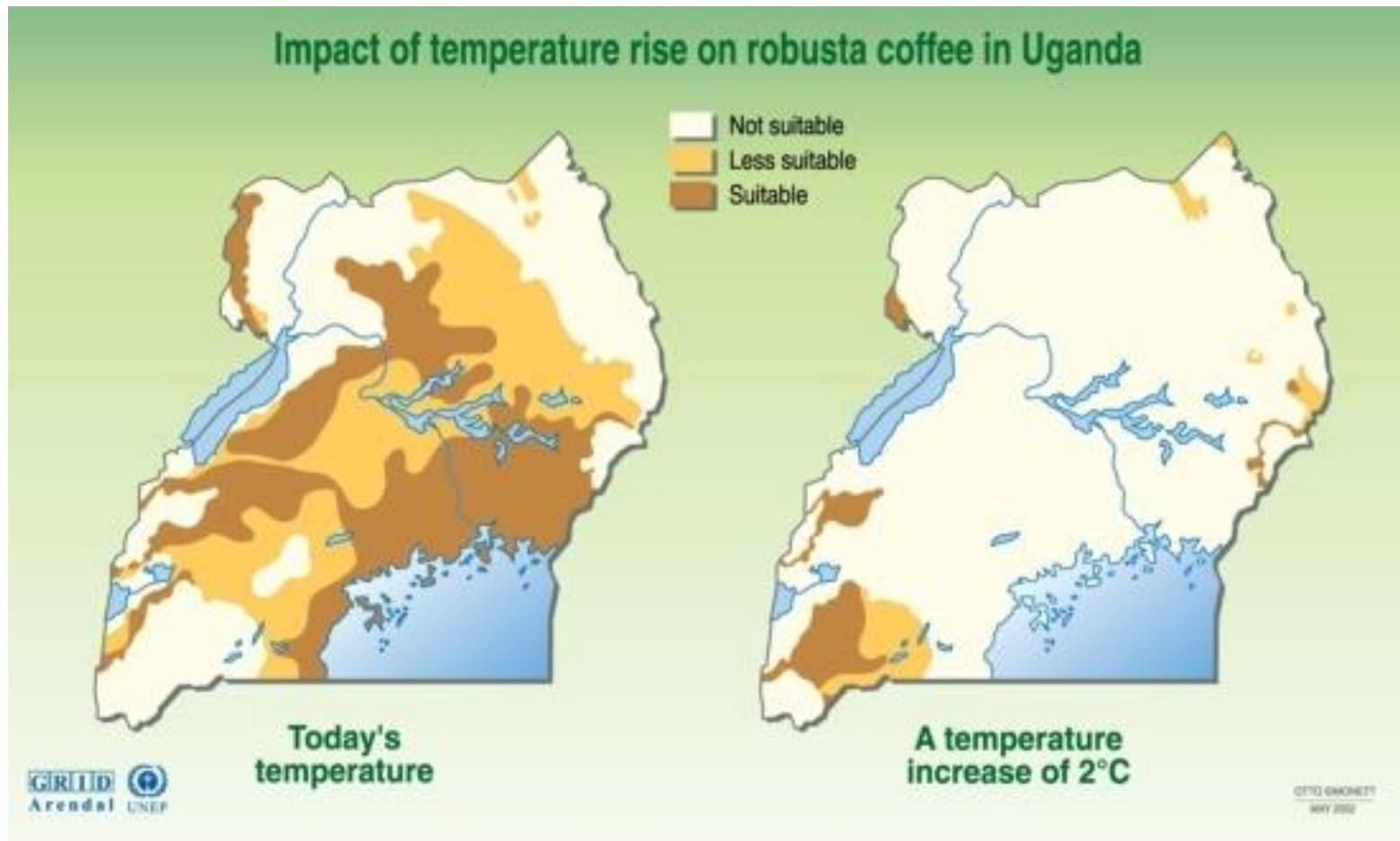
...migraci, rizika konfliktů

- Ostrovní a přímořské státy, delty velkých řek, přírodní katastrofy, neúroda, konflikty o tenčící se zdroje vody, obživy (až 200 mil. do r. 2020)

- nejzranitelnější kontinent (větší počet stresových faktorů, nízká schopnost se adaptovat)
- 75-250 milionů lidí vystaveno nedostatku vody do roku 2020
- Zemědělská produkce a dostupnost potravin v mnoha oblastech vážně omezena variabilitou a změnou klimatu (v některých zemích mohou výnosy v oblastech závislých na srážkách klesnout až o 50% do roku 2020)
- Postupující desertifikace, úbytek ryb ve velkých jezerech, vzestup mořské hladiny ohrozí hustě obydlené oblasti, poškozování korálů a mangrovů

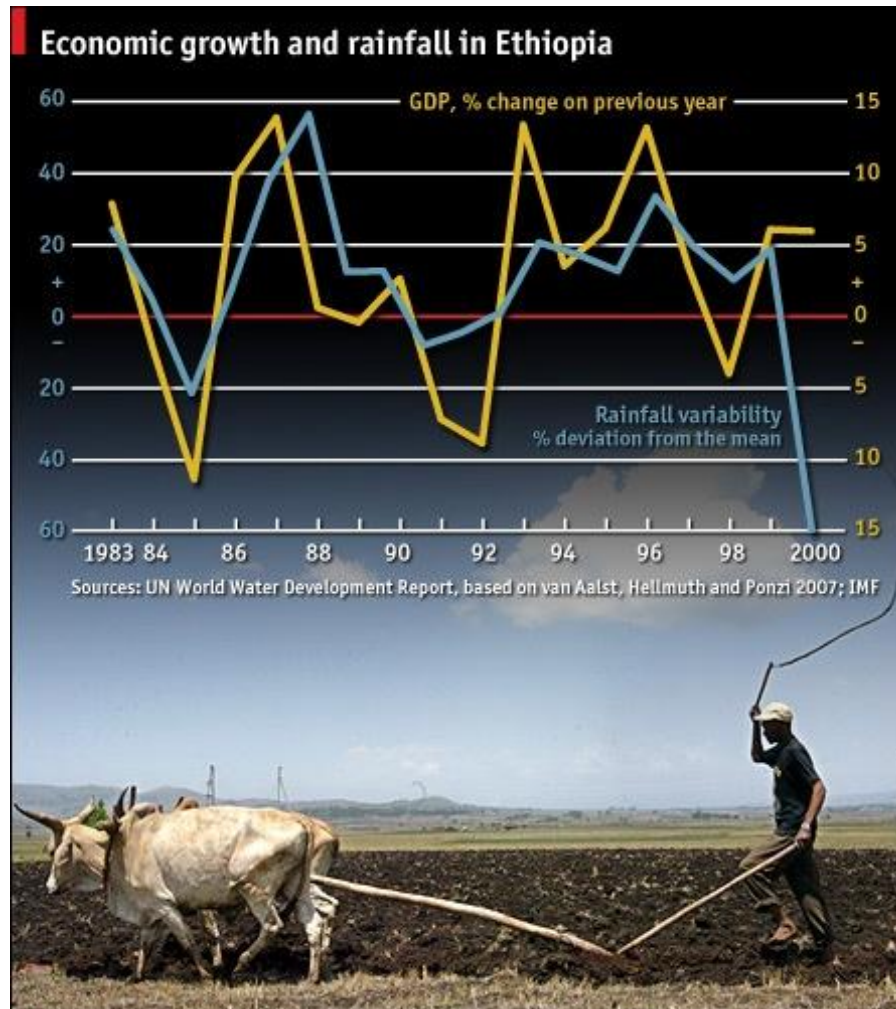
Regionální specifika - Afrika

Source: Otto Simonett, Potential impacts of global warming, GRID-Geneva, case studies on climatic change, Geneva, 1989.

- 1/4 populace žije s 0,80 eur na den, jedna z nejchudších afrických zemí, velmi zranitelná
- Větší proměnlivosti klimatu a související důsledky: sucha, povodně, degradace půdy, škody na infrastruktuře, negativní vlivy na zemědělství, pastevectví, důsledky pro potravinovou bezpečnost (etiopské zemědělství: 50% HDP, 85% příjmů z exportu, 80% podíl na zaměstnanosti, zemědělství prioritou vlády, káva, obiloviny, dobytek), tropická a respirační onemocnění

Regionální specifika - Etiopie

- Asie (méně zdrojů pitné vody, zvýšené riziko záplav v deltách velkých řek, šíření chorob; nárůst obyvatel, industrializace, urbanizace, vyšší životní úroveň)
- Latinská Amerika (delší období sucha, šíření aridních oblastí, vlny veder, nedostatek pitné vody v podhorských oblastech; odlesňování)
- Oceánie (ničivé extrémní meteorologické jevy, stoupající hladina oceánu, migrace, nedostatek pitné vody)
- Blízký východ (obtíže s dodávkami pitné vody, riziko konfliktů)

- Připravit se na nevyhnutelné dopady
- Technická řešení, obměny plodin, změny zemědělských postupů, udržitelnější management přírodních zdrojů, legislativa, územní plánování, systémy včasného varování a krizový management, zvyšování povědomí (zejména o humanitárních krizích), posilování kapacit (technických, lidských, institucionálních)
- Navýšení prostředků rozvojové spolupráce

Zdroj: UNDP

- Předejít dramatickým změnám klimatu
- Prioritou rozvojových zemích (zejména nejméně rozvinutých) je boj s chudobou, ekonomická prosperita a podpora adaptačních opatření
- Nízkouhlíkový růst, čisté technologie jsou však příležitostí pro udržitelnější rozvoj, výzva i pro nejchudší země (snížení závislosti na fosilních palivech, menší náklady, vyšší energetická suverenita zemí i konkrétních komunit), velký potenciál v oblasti decentralizovaných energetických systémů a OZE; budování kapacit, transfer technologií, finanční spolupráce

- Pozice ČR k mezinárodnímu vyjednávání (UNFCCC)
- Zahraniční rozvojová spolupráce (navýšení prostředků, posílení klimatické dimenze ZRS, podpora koherence domácích politik s rozvojovými cíly: snížení energetické náročnosti domácí ekonomiky, progresivní, dlouhodobá strategie energetické politiky vedoucí k nižší produkci skleníkových plynů)

Děkuji za pozornost!

'THE SAME BOAT'